

Newton wetten

1e wet van Newton

$$\Sigma F = 0 \Leftrightarrow v = \text{constant}$$

ΣF = nettokracht (N)
 v = snelheid (m/s)

2e wet van Newton

$$\Sigma F = m \cdot a$$

ΣF = nettokracht (N)
 m = massa (kg)
 a = versnelling (m/s²)

3e wet van Newton

$$F_{AB} = -F_{BA}$$

F_{AB} kracht van A op B (N)
 F_{BA} kracht van B op A (N)

Arbeid

$$W = F \cdot s$$

W = arbeid (J)
 F = kracht (N)
 s = afgelegde weg (m)

Baansnelheid
(cirkelbeweging)

$$v = 2\pi \cdot r / T$$
$$v = \omega \cdot r$$

v = baansnelheid (m/s)
 r = straal (m)
 T = omloopstijd (s)
 ω = hoeksnelheid (rad/s)

Chemische energie

$$E_{\text{chem}} = rv \cdot V$$
$$E_{\text{chem}} = r_m \cdot m$$

E_{chem} = chemische energie (J)
 $r_{v,m}$ = stookwaarde (J/m³ of J/kg)
 V = volume (m³)
 m = massa (kg)

Eenparige beweging

$$s = v \cdot t$$

s = afgelegde weg (m)
 v = snelheid (m/s)
 t = tijd (s)

Eenparige versnelde beweging

$$s = \frac{1}{2}a \cdot t^2$$

s = afgelegde weg (m)
 a = versnelling (m/s²)
 t = tijd (s)

Elasticiteit

$$E = \sigma / \epsilon$$

E = elasticiteit (N/m²)
 σ = spanning (N/m²)
 ϵ = rek

Gemiddelde snelheid

$$v_{\text{gem}} = \Delta x / \Delta t$$

v_{gem} = gemiddelde snelheid (m/s)
 Δx = verplaatsing (m)
 Δt = tijdsduur (s)

Gravitatie-energie

$$E_{\text{grav}} = -G \cdot m_1 m_2 / r$$

E_{grav} = gravitatie-energie (J)
 $G = 6,67384 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2 \text{ kg}^{-2}$
 $m_{1,2}$ = massa's (kg)
 r = afstand (m)

Gravitatiekracht

$$F_{\text{grav}} = G \cdot m_1 m_2 / r^2$$

F_{grav} = gravitatiekracht (N)
 $G = 6,67384 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2 \text{ kg}^{-2}$
 $m_{1,2}$ = massa's (kg)
 r = afstand (m)

Hefboomwet

$$F_1 \cdot r_1 = F_2 \cdot r_2$$

$F_{1,2}$ = kracht (N)
 $r_{1,2}$ = arm (m)

Hoeksnelheid	$\omega = 2\pi / T$	ω = hoeksnelheid (rad/s) T = omloopstijd (s)
Kinetische energie	$E_{kin} = \frac{1}{2}m \cdot v^2$	E_{kin} = kinetische energie (J) m = massa (kg) v = snelheid (m/s)
Luchtweerstand	$F_{w,I} = \frac{1}{2} \rho C_w A v^2$	$F_{w,I}$ = luchtwrijving (N) ρ = luchtdichtheid (kg/m³) Cw=weerstandscoefficient A = oppervlak (m²) v = snelheid (m/s)
Middelpuntzoekende kracht	$F_{mpz} = mv^2/r$	F_{mpz} = middelpuntzoekende kracht (N) m = massa (kg) v = baansnelheid (m/s) r = straal (m)
Moment	$M = F \cdot r$	M = moment (Nm) F = kracht (N) r = arm (m)
Ontsnappingssnelheid	$V_{ontsn} = \sqrt{2 GM/r}$	V_{ontsn} = ontsnappingssnelheid (m/s) G = 6,67384·10⁻¹¹ Nm²kg⁻² M = massa planeet (kg) r = straal planeet (m)
Rek	$\epsilon = \Delta l/l_0$	ϵ = rek Δl = uitrekking (m) l_0 = beginlengte (m)
Rendement	$\eta = E_{nutting} / E_{verbruikt}$ $\eta = P_{nutting} / P_{verbruikt}$	η = rendement $E_{nutting}$ = nuttige gebruikte energie (J) $E_{verbruikt}$ = verbruikte energie (J) $P_{nutting}$ = nuttig vermogen (W) $P_{verbruikt}$ = verbruikt vermogen (W)
Schuifwrijving	$F_{s,max} = f \cdot F_N$	$F_{s,max}$ = max. schuifwrijving (N) f = constante F_N =normaalkracht (N)
Spanning (mechanisch)	$\sigma = F/A$	σ = spanning (N/m²) F = kracht (N) A = doorsnede (m²)
Veerenergie	$E_{veer} = \frac{1}{2}C \cdot u^2$	E_{veer} = veerenergie (J) C = veerconstante (N/m) u = uitrekking (m)
Versnelling	$a = dv / dt$	a = versnelling (m/s²) dv = snelheidsverandering (m/s) dt = tijdsduur (s)

Zwaarte-energie	$E_z = m \cdot g \cdot h$	$E_z =$ zwaarte-energie (J) $m =$ massa (kg) $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ (op aarde) $h =$ hoogte (m)
Zwaartekracht	$F_z = m \cdot g$	$F_z =$ zwaartekracht (N) $m =$ massa (kg) $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ (op aarde)

Formules trillingen & golven

Faseverschil bij trilling	$\Delta\phi = \Delta t / T$	$\Delta\phi =$ faseverschil $\Delta t =$ tijdsverschil (s) $T =$ trillingstijd (s)
Faseverschil golf	$\Delta\phi = \Delta x / \lambda$	$\Delta\phi =$ faseverschil $\Delta x =$ weglengteverschil (m) $\lambda =$ golflengte (m)
Frequentie	$f = 1 / T$	$f =$ frequentie (Hz) $T =$ trillingstijd (s)
Frequentie enkelgesloten buis	$f = \frac{1}{2}n v / l$	$f =$ frequentie (Hz) $n = 1, 2, 3, \dots$ $v =$ golfsnelheid (m/s) $l =$ lengte buis (m)
Frequentie open buis	$f = \frac{1}{2}n v / l$	$f =$ frequentie (Hz) $n = 1, 2, 3, \dots$ $v =$ golfsnelheid (m/s) $l =$ lengte buis (m)
Frequentie snaar	$f = \frac{1}{2}n v / l$	$f =$ frequentie (Hz) $n = 1, 2, 3, \dots$ $v =$ golfsnelheid (m/s) $l =$ lengte snaar (m)
Golfsnelheid	$v = f \cdot \lambda$	$v =$ golfsnelheid (m/s) $f =$ frequentie (Hz) $\lambda =$ golflengte (m)
Harmonische trilling	$u = A \sin(2\pi \cdot f \cdot t)$	$u =$ uitwijking (m) $A =$ amplitude (m) $f =$ frequentie (Hz) $t =$ tijd (s)
Lengte enkelgesloten buis	$l = \frac{1}{2}(2n-1) \cdot \lambda$	$l =$ lengte buis (m) $n = 1, 2, 3, \dots$ $\lambda =$ golflengte (m)

Lengte open buis	$l = \frac{1}{2}n \cdot \lambda$	l = lengte buis (m) n = 1,2,3,... λ = golflengte (m)
Lengte snaar	$l = \frac{1}{2}n \cdot \lambda$	l = lengte snaar (m) n = 1,2,3,... λ = golflengte (m)
Massa-veersysteem	$T = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{m}{C}}$	T = trillingstijd (s) m = massa (kg) C = veerconstante (N/m)
Maximale snelheid (harmonische trilling)	$v_{max} = 2\pi A/T$	v_{max} = maximale snelheid (m/s) A = amplitude (m) T = trillingstijd (s)
Slinger	$T = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{l}{g}}$	T = trillingstijd (s) l = lengte slinger (m) g = 9,81 m/s ² (op aarde)

Formules elektriciteit & magnetisme

Elektrische spanning	$\Delta U = \Delta E_{el}/q$	ΔU = spanningsverschil (V) ΔE_{el} = energieverlies (J) q = lading (C)
Energie	$E = P \cdot t$	E = elektrische energie (J) P = elektrisch vermogen (W) t = tijdsduur (s)
Flux	$\Phi = B \cdot A$	Φ = magnetische flux (Wb) B = magnetische veldsterkte (T) A = oppervlak (m ²)
Geleidingsvermogen	$G = 1/R$	G = geleidingsvermogen (S) R = weerstand (Ω)
Inductiespanning	$U_{ind} = N \cdot \Delta \Phi / \Delta t$	U_{ind} = inductiespanning (V) N = aantal windingen $\Delta \Phi$ = fluxverandering (Wb) Δt = tijdsduur (s)
Lorentzkracht (deeltje)	$F_{lorentz} = B \cdot q \cdot v$	$F_{lorentz}$ = lorentzkracht (N) B = magnetische veldsterkte (T) q = lading (C) v = snelheid (m/s)
Lorentzkracht (draad)	$F_{lorentz} = B \cdot I \cdot l$	$F_{lorentz}$ = lorentzkracht (N) B = magnetische veldsterkte (T) I = stroomsterkte (A) l = draadlengte (m)

Magnetische veldsterkte (spoel)	$B = \mu_0 \cdot N \cdot I / l$	B = magnetische veldsterkte (T) $\mu_0 = 1,256643706 \cdot 10^{-6}$ H/m N = aantal wikkelingen I = stroomsterkte (A) l = spoellengte (m)
Soortelijke weerstand	$R = \rho \cdot l / A$	R = weerstand (Ω) ρ = soortelijkeweerstand ($\Omega \cdot m$) l = lengte (m) A = oppervlak (m^2)
Stroomsterkte	$I = Q/t$	I = stroomsterkte (A) Q = lading (C) t = tijdsduur (s)
Transformator	$N_p/N_s = U_p/U_s = I_s/I_p$	N_p = primaire windingen N_s = secundaire windingen U_p = primaire spanning (V) U_s = secundaire spanning (V) I_p = primaire stroom (A) I_s = secundaire stroom (A)
Veldsterkte	$E = F/q$	E = veldsterkte (N/C) F = kracht (N) q = lading (C)
Vermogen	$P = U \cdot I$	P = elektrisch vermogen (W) U = spanning (V) I = stroomsterkte (A)
Vervangingsweerstand (in serie)	$R_v = R_1 + R_2 + \dots$	R_v = vervangingsweerstand (Ω) $R_{1,2,3\dots}$ = weerstanden (Ω)
Vervangingsweerstand (parallel)	$1/R_v = 1/R_1 + 1/R_2 + \dots$	R_v = vervangingsweerstand (Ω) $R_{1,2,3\dots}$ = weerstanden (Ω)
Wet van Coulomb	$F = f \cdot Q \cdot q / r^2$	F = kracht (N) $f = 8,987551787 \cdot 10^9$ Nm ² /C ² Q, q = ladingen (C) r = afstand (m)
Wet van Kirchhoff (spanning)	$\sum U_n = 0$	$U_{1,2,3,\dots}$ = deelspanningen in kring (V)
Wet van Kirchhoff (stroom)	$\sum I_n = 0$	$I_{1,2,3,\dots}$ = deelstromen van/naar één punt (A)
Wet van Ohm	$U = I \cdot R$	U = spanning (V) I = stroomsterkte (A) R = weerstand (Ω)
Wisselspanning	$U_{eff} = \sqrt{2} \cdot U_{max}$	U_{eff} = effectieve spanning (V)

(sinusvormig)

$U_{\max}$ = maximale spanning (V)

Formules straling, atomen & quantum

De Brogliegolfelengte

$$\lambda = h/p = h/(mv)$$

λ = golflengte deeltje (m)
 h = $6,62606957 \cdot 10^{-34}$ Js
 p = impuls (kg m/s)
 m = massa (kg)
 v = snelheid (m/s)

Dopplereffect

$$v = c \cdot \Delta\lambda/\lambda$$

v = radiële snelheid (m/s)
 c = $2,99792458 \cdot 10^8$ m/s
 $\Delta\lambda$ = golflengteverschuiving (m)
 λ = golflengte (m)

Energie waterstofatoom

$$E_n = 13,6/n^2$$

E_n = energie t.o.v. ionisatienniveau (eV)
 n = toestand (1,2,3,...)

Fotonenergie

$$E_{\text{foton}} = h \cdot f = h \cdot c / \lambda$$

E_{foton} = energie per foton (J)
 h = $6,62606957 \cdot 10^{-34}$ Js
 f = frequentie (Hz)
 c = $2,9979 \cdot 10^8$
 λ = golflengte (m)

Heisenbergrelatie

$$\Delta x \cdot \Delta p \geq h/4\pi$$

Δx = onzekerheid plaats (m)
 Δp = onzekerheid impuls (kg m/s)
 h = $6,62606957 \cdot 10^{-34}$ Js

Opgesloten deeltje

$$E_n = n^2 h^2 / 8mL^2$$

E_n = energie (J)
 n = niveau (1,2,3,...)
 h = $6,62606957 \cdot 10^{-34}$ Js
 m = massa (kg)
 L = breedte put (m)

Remspanning
(foto-elektrisch effect)

$$|q \cdot U_{\text{rem}}| = E_{\text{foton}} - E_{\text{uittree}}$$

q = $1,602176565 \cdot 10^{-19}$ C
 U_{rem} = remspanning (V)
 E_{foton} = fotonenergie (J)
 E_{uittree} = uittree-energie (J)

Stefan-Boltzmann

$$P_{\text{uitgestraald}} = \sigma A T^4$$

$P_{\text{uitgestraald}}$ = vermogen (W)
 σ = $5,670373 \cdot 10^{-8}$ Wm $^{-2}$ K $^{-4}$
 A = oppervlakte (m ^{2})
 T = temperatuur (K)

Wet van Wien

$$\lambda_{\max} = k w / T$$

$\lambda_{\max}$ = golflengte maximum (m)
 $k w$ = $2,8977721 \cdot 10^{-3}$ mK
 T = temperatuur (K)

Formules licht & lenzen

Grenshoek	$\sin g = n_r / n_i$	$g = \text{grenshoek (graden)}$ $n_r = \text{brekingsindex brekingskant}$ $n_i = \text{brekingsindex invalskant}$
Lenssterkte	$S = 1/f$	$S = \text{lenssterkte (dpt)}$ $f = \text{brandpuntsafstand (m)}$
Lenswet	$S = 1/b + 1/v$	$S = \text{lenssterkte (dpt)}$ $b = \text{beeldafstand (m)}$ $v = \text{voorwerpsafstand (m)}$
Spiegelwet	$t = i$	$t = \text{terugkaatshoek (graden)}$ $i = \text{invalshoek (graden)}$
Tralieformule	$\sin \alpha = n\lambda/d$	$\alpha = \text{hoek maximum}$ $n = \text{orde (0,1,2,...)}$ $\lambda = \text{golfleugte (m)}$ $d = \text{tralieconstante (m)}$
Vergroting	$N = b/v $	$N = \text{vergroting}$ $b = \text{beeldafstand (m)}$ $v = \text{voorwerpsafstand (m)}$
Wet van Snellius	$\sin i / \sin r = n_r / n_i$	$i = \text{invalshoek (graden)}$ $r = \text{brekingshoek (graden)}$ $n_r = \text{brekingsindex brekingskant}$ $n_i = \text{brekingsindex invalskant}$

Formules radioactiviteit & kernfysica

Activiteit	$A = N \cdot (\ln 2) / t_{1/2}$	$A = \text{activiteit (Bq)}$ $N = \text{aantal kernen}$ $t_{1/2} = \text{halveringstijd (s)}$
Afname activiteit	$A(t) = A_0 \cdot \frac{1}{2} t / t_{1/2}$	$A(t) = \text{activiteit (Bq)}$ $A_0 = \text{beginactiviteit (Bq)}$ $t = \text{tijd (s)}$ $t_{1/2} = \text{halveringstijd (s)}$
Dosisequivalent	$H = wR \cdot E_{abs} / m$	$H = \text{dosisequivalent (Sv)}$ $wR = \text{weegfactor}$ $E_{abs} = \text{geabsorbeerde energie (J)}$ $m = \text{massa (kg)}$
Massa en energie	$E = \Delta m \cdot c^2$	$E = \text{vrijkomende energie (J)}$ $\Delta m = \text{massaverschil (kg)}$ $c = 2,99792458 \cdot 10^8 \text{ m/s}$
Verval	$N(t) = N_0 \cdot \frac{1}{2} t / t_{1/2}$	$N(t) = \text{hoeveelheid kernen}$ $N_0 = \text{beginhoeveelheid}$

t = tijd (s)
 $t_{1/2}$ = halveringstijd (s)

Verzwakking straling (röntgen- & γ -straling)	$I = I_0 \cdot 10^{-\frac{1}{2}d/d_{1/2}}$	I = intensiteit (W) I_0 = opvallende intensiteit (W) d = diepte (cm) $d_{1/2}$ = halveringsdikte (cm)
---	--	--

Formules materie, warmte & temperatuur

Algemene gaswet	$pV = nRT$	p = druk (Pa) V = volume (m^3) n = aantal mol $R = 8,3144621 \text{ J/mol}\cdot\text{K}$ T = temperatuur (K)
-----------------	------------	--

Dichtheid	$\rho = m/V$	ρ = dichtheid (kg/m^3) m = massa (kg) V = volume (m^3)
-----------	--------------	---

Druk	$P = F/A$	P = druk (Pa) F = kracht (N) A = oppervlakte (m^2)
------	-----------	--

Druk in vloeistoffen	$p = \rho \cdot g \cdot h$	p = druk (Pa) ρ = dichtheid (kg/m^3) $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ (op aarde) h = diepte (m)
----------------------	----------------------------	---

Soortelijke warmte	$Q = c \cdot m \cdot \Delta T$	Q = warmte (J) c = soortelijke warmte ($J/(K \cdot kg)$) m = massa (kg) ΔT = temperatuurverschil (K)
--------------------	--------------------------------	---

Temperatuur	$T_K = T^\circ C + 273,15$	T_K = temperatuur in Kelvin (K) $T^\circ C$ = temperatuur in $^\circ C$
-------------	----------------------------	--

Verband P en n	$P/n = \text{constant}$	P = druk (Pa) n = aantal mol
----------------	-------------------------	-------------------------------------

Warmtecapaciteit	$Q = C \cdot \Delta T$	Q = warmte (J) C = warmtecapaciteit (J/K) ΔT = temperatuurverschil (K)
------------------	------------------------	--

Warmtestroom	$P = \lambda \cdot A \cdot \Delta T / d$	P = warmtestroom (J/s) λ = warmtegeleidingscoefficient ($J/(K \cdot m)$) A = oppervlakte (m^2) ΔT = temperatuurverschil (K) d = dikte (m)
--------------	--	---

Wet van Boyle	$P \cdot V = \text{constant}$	P = druk (Pa)
---------------	-------------------------------	-----------------

$$V = \text{volume (m}^3\text{)}$$

Wet van Gay-Lussac

$$P/T = \text{constant}$$

P = druk (Pa)

T = temperatuur (K)

Formules relativiteitstheorie

Lengtecontractie

$$l = l_0 \cdot \sqrt{1 - v^2/c^2}$$

l = waargenomen lengte (m)

l_0 = rustlengte (m)

v = snelheid (m/s)

c = 2,99792458·10⁸ m/s

Massa (relativistisch)

$$m = m_0 \cdot \sqrt{1 - v^2/c^2}$$

m = bewegende massa (kg)

m_0 = rustmassa (kg)

v = snelheid (m/s)

c = 2,99792458·10⁸ m/s

Relativistisch
optellen

$$v = (v_1 + v_2) / (1 + v_1 v_2 / c^2)$$

v = somsnelheid (m/s)

$v_{1,2}$ = deelsnelheden (m/s)

c = 2,99792458·10⁸ m/s

Tijd in zwaartekrachtsveld

$$t_0 = t_b \cdot (1 + gh/c^2)$$

t_0 = tijd onder (s)

t_b = tijd boven (s)

g = gravitatieversnelling (m/s²)

h = hoogteverschil (m)

c = 2,99792458·10⁸ m/s

Tijddilatatie

$$t = t_0 \cdot \sqrt{1 - v^2/c^2}$$

t = waargenomen tijd (s)

t_0 = tijd beweg. waarn. (s)

v = snelheid (m/s)

c = 2,99792458·10⁸ m/s

Formules omtrek, oppervlak, volume

Omtrek cirkel

$$s = 2\pi \cdot r$$

s = omtrek (m)

r = straal (m)

Oppervlakte bol

$$A = 4\pi \cdot r^2$$

V = volume (m³)

r = straal (m)

Oppervlakte cirkel

$$A = \pi \cdot r^2$$

A = oppervlakte (m²)

r = straal (m)

Volume bol

$$V = (4/3) \cdot \pi \cdot r^3$$

A = oppervlakte (m²)

r = straal (m)